

Risikförebyggande åtgärder under tonåren

Strategier ämnade åt föräldrar för praktiker och andra professionella inom preventionsområdet

Centre for
Public Health

2012

Vad är egenmakt (empowerment)?

Egenmakt är en process där människor arbetar tillsammans för att uppnå förändringar i samhället och utöva mer makt och inflytande över de frågor som är viktiga för dem. Begreppet makt är centralt i samhällsvetenskap som en av pelarna som ligger till grund samhällen. Dess definition är komplex och integrerar olika betydelser, som kräver kontextualisering och förtydligande. Den definition som föreslås här är den vi anser är bäst lämpad för idén om familjens egenmakt. Denna definition tar hänsyn till Webers definition av makt, uppfattas som varje möjlighet eller möjlighet i en social relation som gör att en individ kan uppfylla sin egen vilja, liksom Foucaults definition om att makten inte är en institution eller en struktur, inte en kraft som vi är utrustade med, men namnet vi ger till en komplex strategisk situation i ett visst samhälle. Makt är inte väsentligt repressiv eftersom makt uppviglar, provocerar, och producerar. Den utövas i stället, eftersom den inte har en permanent form (Foucault, 1994).

Med finansiellt stöd från
**Drug Prevention and
Information
Programme of the
European Union.**

EFE PROJEKTET - EN PRESENTATION

The European Empowerment Project (EFE) är ett projekt utvecklat 2010-2012 med EU-finansiering. Huvudmålet är att skapa förutsättningar för ökad delaktighet för familjeorganisationer för att förebygga de risker som påverkar ungdomar, huvudsakligen relaterade till drogmissbruk. I ett första steg har ett team av experter från sex europeiska länder (Slovenien, Spanien, Portugal, Storbritannien, Tjeckien och Sverige) undersökt den sociala verkligheten i familjerna och deras organisationer i respektive land. För detta ändamål har litteraturoversikter, fokusgrupper med föräldrar och ungdomar, en undersökning av mer än 12.000 ungdomar och deras föräldrar och föreningar där föräldrar finns representerade undersökts. Resultaten har delats med alla inblandade och analys har diskuteras. Resultat som anses mest relevanta presenteras här, med ytterligare analys och information för att fördjupa i varje ämne, samt slutsatser och rekommendationer. Professionella som söker ytterligare information kan titta på projektets presentationer och publicerade artiklar. Vi kommer att presentera denna information - om den sociala och analytiska verkligheten - och förslag ordnade kring fem ämnen. Vårt syfte är att motivera, både professionella och intresserade föräldrar, att stärka och engagera andra föräldrar i det förebyggande arbetet. För att göra detta kommer vi att ge information om: i) den bakgrund som narkotika betyder för ungdomar, och ii) hur kan deras familjer, och yrkesverksamma som arbetar nära dem, förstå och förhindra sådan konsumtion och de risker som följer med. Allt detta stöds av användbar och uppdaterad information, baserad på vetenskaplig grund.

Ytterligare information om detta projekt finns på IREFREA:s hemsida samt på projektets plattform på nätet:

www.irefrea.org;

www.preveccionfamiliar.net

❖ För vem är det avsett för

Avsnitten i denna rapport har upprättats som underlag för professionella drogförebyggare och organisationsledare som är intresserade av att utveckla förebyggande program för familjer. Att förstå ett problem är det första steget för att förhindra det, men många föräldrar är omedvetna om problemet eller tror att de inte behöver göra något i förebyggande syfte eftersom deras barn inte använder alkohol eller andra droger eller för att de inte har tonåringar ännu. Samtidigt, möter många förebyggande yrkesverksamma en minskning i föräldradeltagande i program för föräldrar. Därför är en av de stora utmaningarna, både för yrkesverksamma och de ansvariga för dessa organisationer, att få ut budskapet att föräldrar med barn utan allvarliga riskbeteende, är de mest lämpliga att delta i det förebyggande arbetet, eftersom de börjar med en fördel vid detta tillfälle.

NYCKEL- INFORMATION

Först och främst bör föräldrarna veta att bruk och missbruk av droger som alkohol, tobak eller cannabis är vanligt bland dagens ungdomars livsstil. Detta beror på att det finns omständigheter, ofta utanför familjen, som främjar eller underlättar att detta bruk förekommer. Här kommer vi att förstå en del av dessa omständigheter och se vad vi som professionella eller företrädare för föräldraorganisationer, kan göra för att förhindra sådan konsumtion och relaterade risker. Om föräldrarna är medvetna om denna verklighet kan de bli den viktigaste aktiva gruppen för att förhindra risker som påverkar deras barn.

Mål/inriktning

Denna rapport kompletterar och utvidgar en guide för föräldrar med grundläggande och stärkande information om prevention. Den tillhandahåller vetenskaplig evidens som stöder påståenden och förslag och, framför allt, har som syfte att tillhandahålla vägledning för ett mer ambitiöst och innovativt preventionsarbete som ger familjer möjlighet att handla som ett kollektiv kapabelt att agera, både på familje- och samhälls nivå för att förebygga risker som påverkar deras barn. Vad är speciellt med EFE's preventionsarbete? Vårt mål är att det ska bli en vägledare som uppmuntrar föräldrars samarbete för att öka deras kompetens och utveckla deras roller mer effektivt.

Föräldrar behöver verktyg. Vi behöver kunskap, men framför allt behöver vi konkreta verktyg. När föräldrar har problem är det ingen idé att överhopa dem med teorier om ungdomen. Vad du behöver är ett språk de förstår och praktiska verktyg som hjälper dem att agera. Inte för att det inte finns men de når inte föräldrarna. (Pappa från Spanien)

Professionella bör veta att en av nycklarna till egenmakt är tillgång till kunskap. Därför är:

- En första utmaning att erbjuda data och analyser för att involvera alla familjer i preventionsarbete och överbrygga missuppfattningen om att preventionsarbete bara är väsentligt för familjer med problem. **Prevention innebär att arbeta för att undvika att problem uppstår.** Om problem har uppstått så måste vi arbeta med andra former som kanske också måste kompletteras med behandling.
- En andra utmaning är att erbjuda information som möjliggör utvecklingen av **evidensbaserat preventionsarbete**. Alltså tillhandahålla uppdaterad information om social kontext, om forskning kring risk- och skyddsfaktorer som berör målgruppen och om utvärderat preventionsarbete.
- Ett ytterligare mål är att ta familjepreventionen utanför hemmet och utvidga föräldrars syn på sina möjligheter och sin potential för förebyggande arbete. Många preventionsprogram är begränsade till föräldrars interaktion med sina barn, men när det kommer till tonåringar är denna interaktion inte tillräcklig. Alkoholkonsumtion (och andra risker) sker oftast på andra ställen än i hemmet, **så föräldrar bör utforska, utveckla och använda sin förmåga att agera på platser utanför hemmet.**
- En annan utmaning är att överbrygga missuppfattningen att preventionsprogram består av kompendium med färdiga recept för att förändra föräldrars beteenden. Professionella som jobbar med familjeprevention måste **utveckla en interaktiv pedagogik som möjliggör för föräldrar att bli delaktiga i sin egen utvecklingsprocess.**

Den professionelles roll är som medlare och möjliggörare

Professionella kan underlätta processer genom att uppmuntra familjenätverk, utveckla interaktiva preventionsstrategier och, framför allt, medla mellan föräldragrupper och stödjande institutioner.

- ❖ **Familjens egenmakt i preventionen av alkohol- och drogbruk**

Många författare instämmer i att egenmakt är essentiellt i processer för att förbättra livet. Denna ansats förutsätter förändringar i människors interaktion för att uppnå sociala mål. Idén om att stärka familjens egenmakt är central inom hälsobefrämjande verksamhet. Människor

kan förbättra sin hälsa om de är medvetna om potentiella hot och har möjligheten att agera för att förhindra dem.

Bland de risker som berör många europeiska tonåringar så är alkohol- och drogbruk en av de som orsakar mest oro eftersom det är relaterat till andra risker (Hibell et al 2007).

Alkoholkonsumtion påverkar grundläggande delar av barns liv (som deras hälsa, säkerhet, självständighet och frihet). Ett framgångsrikt arbete mot sådana riskfaktorer kräver ett socialt arbete som är anpassat efter de teknologiska och kulturella förhållanden som råder och formar ungas livsstil (som nya teknologier, ökad mobilitet, mer fritid och underhållning etc). Föräldrar är de som är bäst lämpade för att förstå dessa förändringar, och hur deras barn upplever dem. Därför är de också i den bästa positionen för att arbeta för samhällsliga förändringar som minskar dessa risker. Denna idé förutsätter ett paradigmskifte eftersom den ser föräldrar som de centrala aktörerna i en förändringsprocess.

Eftersom föräldrar är bäst lämpade att förutse risker så bör det offentliga, administrativa institutioner och experter ta deras åsikter och kunskap i beaktning och implementera program och strategier i samarbete med dem. Familjer är de som står närmast ungdomar, de som är mest medvetna om ungdomars behov och de som får lida av konsekvenserna utifall problem uppstår.

Att stärka familjer integrerar träning i kommunikation- och ledningsteknik så att föräldrar kan formulera och kommunicera en vision, upptäcka möjligheter, ta beslut, påverka människor och övervinna problem och misslyckanden, för att nämna några saker. Det är därför nödvändigt att ge dem kompetensen att leda.

Arbetet med att förhindra risker försvagas när det enbart praktiseras på familjenivå. I kontrast till detta så har organiserade familjer en stor potential. Att stärka egenmakten är en förändring i arbetet med mänsklig interaktion för att uppnå sociala mål. Föräldrar behöver stärkas för att kunna agera för att nå framgång i viktiga fält som att förebygga deras barns drogbruk. Egenmakt handlar om att stärka individer och organisationer som kan känna sig svaga ensamma och få dem att genom samarbete och utveckling uppnå resultat i vardagen.

Franklin D. Roosevelt sa att, **'Vi kan inte alltid anpassa framtiden för våra barn, men vi kan anpassa våra barn för framtiden.'** Bemyndigade familjer har större möjligheter att säkra att deras barn växer upp och har möjlighet att bygga sin egen framtid, och befria dem från påverkan som kan skada deras integritet: påverkan från andra intressen som inte tar i beaktning deras hälsa, säkerhet eller möjlighet att göra ansvarsfulla val.

❖ **Hålla koll på omständigheter som försvagar familjer**

Många föräldrar uttrycker en svårighet med att förstå de nya influenser, koder, symboler och kulturer som deras barn organiserar sina liv kring. Samhället är ständigt i förändring och kontexter och omständigheter utvecklas och förändras kontinuerligt, exempel på detta är internetanvändning, den nya informationsteknologin, nya fritids- och underhållningsaktiviteter, nya konsumtionsmönster och inlärningskrav i en globaliserad värld. En del föräldrar saknar förmågan eller missar tillfället att förstå och hantera dessa förändringar.

I kontrast till detta så har **marknaden och industrin, välorganiserade i sin strävan efter ekonomisk vinning, lärt sig att göra ungdomar till sina allierade konsumenterna.** Det finns många företag som genom sina produkter och sin reklam skapar identiteter och förespråkar beteenden och livsstilar som är attraktiva för unga.

Unga agerar inom organiserade nätverk tillsammans med sina kamrater. Unga européer åtnjuter de fysiska, teknologiska, kulturella och ekonomiska betingelserna för att kunna agera på ett organiserat sätt. Detta ger dem styrka på många sätt, även om den inte alltid används för att åstadkomma positiva saker för deras välmående.

Administrativa institutioner och vissa professionella har tagit över den hierarkiska rollen från familjen. Detta har lett till att familjer delvis osynliggjorts i de beslutsprocesser som direkt påverkar dem.

Den konceptuella karta som föreslås är ett verktyg för att utforska nya territorier inom familjepreventionen. Kartan är inte territoriet: den är en guide med strategier och instruktioner. Vid granskning av den bör de pågående förändringarna i tid, rum, kultur och grupper tas i beaktning.

❖ **Riskerna under tonåren. Rekreativ användning av beroendeframkallande substanser**

Ungas fritid har genomgått stora förändringar under de senaste åren. Storkonsumtion av alkohol på helger (Hughes et al 2011) är ett nytt fenomen med okända konsekvenser för de flesta föräldrar, vilket leder till ett antal olika tolkningar bland dem. Medan vissa föräldrar väljer att förbjuda sina barn att delta i aktiviteter där beroendeframkallande substanser är vanligt förekommande (t.ex. fester på natten) så agerar andra på ett mer tillåtande sätt och låter sina barn själva bestämma om de ska gå ut eller inte, om de ska dricka eller inte.

Generellt sett så ursäktar föräldrar sina barns riskbeteenden med hänvisningar till stereotypa argument som att "alla gör det" eller "att ta risker

Professionella ska stödja föräldrar i att skapa drogfria platser för hälsosamma fritidsaktiviteter både på natten och dagen för att motverka den rådande nattlivshegemonin

är en del av att vara ung", eller så minns de sin egen ungdom: "jag gjorde det också när jag var ung". Emellertid så saknar både stränga och tillåtande föräldrar argument och information för att utveckla ett konsekvent och upplyst förhållningssätt till sina tonåriga barn.

Fritid och fest är en central del i ungas livsstil och det är ofta där som deras identiteter och sociala kapital skapas. Även om folk alltid har festat så har sättet förändrats hur unga är ute med vänner, festar och umgås.

Mycket av fritidsaktiviteten sker på natten och är kopplad till vissa miljöer, musik- och klädstilar

Vi föreslår därför att yrkesverksamma fortsätter att utveckla konceptuella ramar för att vägleda dem mot en ny social modell.

samt konsumtion av beroendeframkallande substanser, främst alkohol men även andra droger. Dessa substanser fyller många funktioner i ungdomars liv, som att känna att de tillhör en grupp av vänner, få viss prestige, uppleva nya känslor och hitta sexuella partners.

Under det senaste decenniet har det, i länder som Spanien, växt fram nya, mer tillåtande sammanhang, som botellon och festivaler, där det sups i stor skala utan någon kontroll av ålder eller öppettider.

Denna hegemoniska modell, konsoliderad under de senaste 20 åren har skapat ett otal problem (olyckor, överfall, störande ljud, sexuellt risktagande, rattfylleri, etc.) och har också skapat en stor rekreationell industri (Hughes et al, 2012). Även om konsumtionen oftast sker på helger så ökar den risken att utveckla missbruksproblem bland unga och påverkar deras relation till skola, arbete, familj och framtid.

Bruket av substanser för att ha roligt är en stor förändring och inte bara karakteristiskt för unga européer eftersom det exporteras till andra länder, som ett led i den pågående

Professionella bör främja en kritisk analys bland föräldrar kring deras övertygelser. Att uppfostra sina barn till fria individer innebär inte att ha en tillåtande inställning till alkoholkonsumtion, tvärtom. Beroendeframkallande substanser fungerar som ett starkt element av social kontroll bland unga.

homogeniseringen av en globaliserad värld.

Hur som helst, trots det faktum att, att festa bland ungdomar ofta är förknippat med droger – oavsett om det sker ofta eller sällan – så vore det kontraproduktivt och falskt att förknippa droger med ungdomar. En stor mängd unga har roligt utan att använda substanser, samtidigt som de utvecklar en lämplig nivå av kontroll och självkontroll över många delar av sina liv.

Men konsumtionsmönster utgörs inte enbart av individuella beslut, för de influenser som unga utsätts för är av största vikt och behöver tas i beaktning. Många av deras åsikter är kulturellt överförda och behöver adresseras. Till exempel så anser en del att det är viktigare att ha roligt än att vara vid god hälsa (Sumnall et al, 2010) och har tagit till sig att att ha roligt är intimt sammanknipat med substansbruk, en association som stärks av det faktum att dessa droger kallas för "rekreationella". Dessa substanser är vitt spridda och billiga. Vi skulle kunna säga att de utgör en teknik för att öka ens uthållighet, ha roligt och få nya upplevelser.

Dessutom finns det i våra sociala miljöer en stor tolerans mot droger. Tillgången till lagliga droger är reglerad men dessa restriktioner upprätthålls inte tillräckligt, och den illegala marknaden är mycket varierad med olika typer av substanser från mikro- och makroleverantörer. Den stora tillgängligheten är av stor betydelse, speciellt när det gäller den enkla tillgången till alkohol som ungdomar har (Gosell et al 2012).

Att träna de yngsta för att kunna hantera påtryckningar kring droganvändande är huvudstrategin bland många institutioner som arbetar med drogprevention (Burkhart 2011). Och, även om det redan sagts så kan det inte påpekas nog, det är här som familjer kan spela en avgörande roll. Föräldrar kan hjälpa till att etablera ett skydd mot detta.

Familjer kan sätta regler kring utgång på nätter och alkohol- eller drogbruk, och övervaka användandet av nya teknologier (surfning och sociala medier) där de unga kan utsättas för skadlig reklam eller kontakter. Föräldrar kan också öka sin kännedom om sina barns vänner och deras föräldrar och etablera gemensamma regler med dem. Föräldrar kan skapa gemensamma stödnätverk tillsammans med lärare och andra föräldrar och uppmuntra sina tonåringar att engagera sig i hälsosamma aktiviteter som hela familjen ibland kan delta i tillsammans.

❖ **Familjen som den viktigaste aktören i preventionsarbetet**

Ungas bruk av legala och illegala droger är ett stort folkhälsoproblem. Därför försöker preventiva interventioner att minska antalet nya användare, fördröja åldern då folk börjar, och

minska riskerna för att den första konsumtionen leder till ett beroende. För att nå dessa mål så försöker man minimera eller helt ta bort den påverkan som riskfaktorer har på individens beteenden och stärka de skyddande faktorerna. Riskfaktorer definieras som de personliga, situationella eller kontextuella inslag som ökar risken för droganvändande både till en början och för regelbundet användande. Skyddande faktorer är de som minskar risken i båda stegen (Calafat et al 2009).

Bland de riskfaktorer som fångat forskarnas intresse så står familjefaktorerna ut. Drogbruk är relaterat till individens socialiseringsprocess, där familjens inflytande är stort, för det är i denna inflytelsesfär som förvärvade åsikter, värderingar och vanor kan göra en skillnad för risken för drogbruk.

Ju yngre barnet är, desto större är familjens inflytande. För när de når tonåren så ökar inflytandet från deras vänner.

Detta betyder inte att det finns ett kausalt samband mellan familjens inflytande och barns drogbruk. Men det är onekligen så att föräldrapraktiker är centrala för det preventiva arbetet.

Följande sektioner tillhandahåller teorisk information och uppdaterad data framtagen för professionella som jobbar nära föräldrar för att hjälpa dem att ta fram strategier kring interaktionen mellan familjer och andra förmedlande organisationer med målet att förhindra bruket av substanser som påverkar barn.

NYCKELINFORMATION

Prevention stärker och underlättar socialisering. Socialisering betyder överförandet av accepterade attityder, normer, åsikter och beteenden. Därför måste familjer spela en nyckelroll i barns socialisering.

Professionella som samarbetar med sociala organisationer kan hjälpa till att utveckla denna familjeroll genom att skapa och utveckla strategier för att familjer ska kunna organisera sig och stärka sitt preventiva arbete.

Sektionernas metodologi

De fem följande sektionerna innehåller information från olika källor: kvalitativa och kvantitativa resultat från EFE-studien, granskad data från andra forskare och analyser från professionella som arbetar i projektet, framtagen i samarbete med representanter från föräldraorganisationer och andra tekniska partners.

Informationen är organiserad kring två axlar: i) vad föräldrar bör veta om drogbruk bland tonåringar och ii) vad föräldrar kan göra för att förhindra det, både inom familjen och i samarbete med andra.

Dessa två dimensioner kompletterar varandra eftersom kunskapen från den första ligger till grund för det preventiva arbetet i den andra. Informationen beskriver verkligheten med hjälp av empirisk data som förklaras och kompletteras med olika teorier, strategier och resurser, med målet att ge rådgivning om var och hur en bör agera.

Sektion 1. Vilken kunskap har föräldrar om deras barns drogbruk?

• Riskfaktorer för drogbruk

Det finns ett antal problembeteenden förknippade med alkohol- och drogbruk bland unga – till exempel den ökade risken för olyckor och aggressivitet, motsträvt beteende, misslyckande i skolan, kriminalitet och anti-socialt beteende och sexuellt risktagande – som har stor inverkan på familjer, både i ekonomiskt och socialt hänseende, samt skapar stor social oro. Därför bör preventionsprogram fokusera på att lösa dessa. Med tanke på det vanligt förekommande bruket av alkohol och cannabis bland unga så bör preventionsprogram försöka minska de riskfaktorer som är förknippat med detta och samtidigt stärka de skyddande faktorerna.

Resultaten i tabell 1 visar en sak tydligt: föräldrar tenderar att underskatta sina barns konsumtion.

Om föräldrar visste mer om de risker som deras barn utsätts för så skulle de förmodligen spendera mer tid, engagemang och resurser på att hindra dem. Men, som datan visar så är

Bruket av alkohol, tobak och andra droger korrelerar, vilket innebär att bruket av en av dessa ökar risken att bruka även andra. Därför verkar det som att de riskfaktorer som ökar risken för bruk kan vara generellt för alla substanser. I synnerhet så är drogbruk bland unga ofta relaterat till anti-socialt beteende och dåliga resultat i skolan och bör bemötas så fort som möjligt eftersom det utgör en allvarlig hälsorisk.

föräldrars kunskap om deras barns drogbruk väldigt vag och tenderar att underskatta det. Detta kan, till viss del, förklara varför det är svårt att få föräldrar att medverka i preventiva aktiviteter och varför det finns praktiska svårigheter att genomföra tidiga interventioner.

Tabell 1: Ungdomars konsumtion enligt föräldrar och ungdomar

Ungdomar som...	FÖRÄLDRAR %	UNGDOMAR %
använder alkohol	15,5	44
ha druckit minst en gång under den senaste månaden	3,6	14,6
har använt tobak	1,6	39
röker dagligen eller någon gång i veckan	Ingen uppgift	8,1
använder cannabis	0,9	6,9

Professionella bör veta att föräldrars vetskap om barns riskkonsumtion kan vara en avgörande faktor för att de ska delta i primärprevention och tidig intervention.

Föräldrarnas kontroll är viktigt att börja med i barndomen och fortsätta med under uppväxten. Ibland när barnen når tonåren kopplar föräldrar av i sin uppgift att ha kontroll. Den kontinuerliga kontrollen är en av de viktigaste förändringarna som professionella kan ge till familjer.

Ibland så är föräldrarna själva en riskfaktor för barnens drogbruk, dessa riskfaktorer kan delas in i två huvudgrupper: direkta och indirekta (Secades Villa & Fernández Hermida, 2002).

Direkta faktorer är föräldrars drogbruk och/eller positiva inställning till konsumtion. **Indirekta, eller generella, faktorer** är inte primärt relaterade till drogbruk utan till att utöva ett inflytande som leder till utvecklandet av normbrytande beteende, inklusive drogbruk. Bland de vanligast förekommande indirekta faktorerna är vad som har definierats som "dåligt föräldraskap". Sådant beteende karakteriseras av lågt engagemang, dålig tillsyn och okensekvent disciplin. Något som kan definieras som "frånvaro av tillsyn". Flera studier har visat på sambandet mellan dålig tillsyn och utvecklandet av problembeteenden hos barn (Crouter & Head, 2002).

Även om familjefaktorer är särskilt viktiga så får vi inte glömma andra faktorer som är viktiga för att förstå ungas konsumtion. Faktorer som uppkommer från ens grannskap, skola och vänner: dvs. kontextuella faktorer såsom normer, åsikter och vanor, ekonomiska faktorer, socialt stöd, tillgång till droger och gruppträck kan ha en signifikant effekt på barns drogbruk.

Vad är föräldratillsyn?

Föräldratillsyn definieras som en uppsättning av beteenden som rör kunskap om och kontroll över barns beteenden, deras kontext och vad som bestämmer dem (Dishion & McMahon, 1998). Tillsyn innebär att ha information och kapacitet för att aktivt kunna strukturera den kontext som barn utvecklas inom. Uppenbarligen måste tillsynen kunna anpassas till barnens olika beteenden. Följaktligen så sker tillsynen främst i hemmet och skolan när barnen är små för att utökas till vänner, relationer och andra miljöer när barnen blir tonåringar.

Föräldrar verkar aningen naiva när det kommer till att uppfatta deras barns drogbruk, men däremot verkar de ha bättre uppfattning om hur tillgängliga droger är än sina barn.

Så, även om föräldrar vet om hur lättillgängliga droger är så verkar de inte förstå att detta kan ha en påverkan på deras barns konsumtion. Följaktligen så tar de inte i beaktning en nyckelfaktor, vilken är att vad som påverkar samhället också förmodligen påverkar deras barn. Därför måste vi agera gemensamt för att förhindra dessa risker.

Tabell 2: Tillgång till droger (lätt eller mycket lätt) enligt föräldrar respektive ungdomar.

	Föräldrar %	Ungdomar %
Cannabis	54,2	29,6
Kokain	28,4	13,6
Ecstasy	39,3	14,2
Amfetamin	28,8	11,2
Heroin	21,2	12,2
Mefedron	28,4	9,5

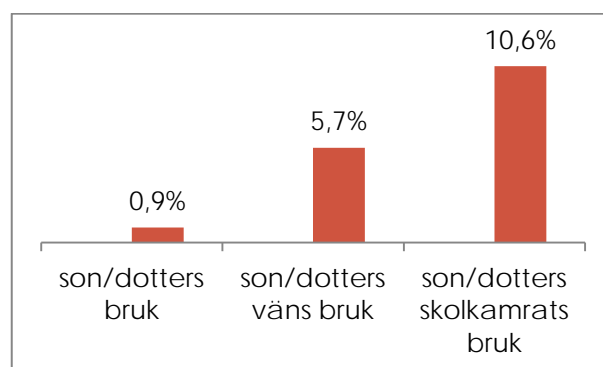
Riktigheten i föräldrars uppfattning om barnens konsumtion påverkas av saker som vilken uppfostringsstil föräldrarna har, tidigare problembeteenden hos barnet, existensen av ett motstånd mot att kontrolleras hos barnet och relationen mellan förälder och barn.

Det är också viktigt att veta vad som händer utanför hemmet, speciellt på de platser där barnen är. Vår vetenskap om dessa områden kan hjälpa oss att förstå vilken påverkan som sker på barnen.

Våra barns konsumtion kontra våra barns vänners konsumtion

Trots att 23% av tonåringarna hävdar att de har rökt cannabis och 1.4% att de har testat kokain så är det bara 6.9% av föräldrarna som tror eller vet att deras barn har konsumerat en illegal drog. Men denna naiva uppfattning om sina barns konsumtion försvinner när föräldrar tillfrågas om sina barns vänners drogbruk.

Föräldrars uppfattning om sina barns vänners konsumtionsvanor är närmre verkligheten än deras uppfattning om sina egna barn. Givet detta så bör vi fråga oss varför föräldrar – trots att de är medvetna om andra barns drogbruk – är så naiva när det kommer till deras egna barn?

Professionella bör informera föräldrar om att sociala och individuella faktorer samverkar. Det som händer i samhället påverkar de individer som är en del av det.

Uppfostringsstil

Uppfostringsstil är ett koncept relaterat till tillsyn.

Information och föräldratillsyn är nära relaterade. Information kan ses som en orsak eller verkan av tillsynen. Tillsyn involverar att skaffa information kring de platser, vänner och beteenden som barnen har, oavsett om föräldrarna är fysiskt närvarande eller ej. Information är resultatet av tillsynen, men kan också vara en viktig faktor för att förklara dess implementering (Racz & McMahon, 2011). Effekten på lång och medellång sikt kan vara paradoxal. Således har det visats att tidiga beteendeproblem kan producera ett tillbakadragande från föräldrarna på medellång sikt, vilket reducerar både kunskapen om barnens riskbeteenden och föräldrarnas tillsyn (Burke, Pardini, & Loeber, 2008; Kerr, Stattin, & Burk, 2010; Willoughby & Hamza, 2011). Med andra ord: mer information behöver inte nödvändigtvis leda till färre beteendeproblem hos barn.

En uppfostringsstil är en typ av uppfostran som bestäms av faktorer i och utanför familjen där tillsyn är en av de viktigaste komponenterna i preventionsarbetet.

inhämtad från barnen eller erhållen från den kontroll som utförs över dem kring frågor som vilka deras vänner är och var de är och vad de gör när deras föräldrar inte är närvarande.

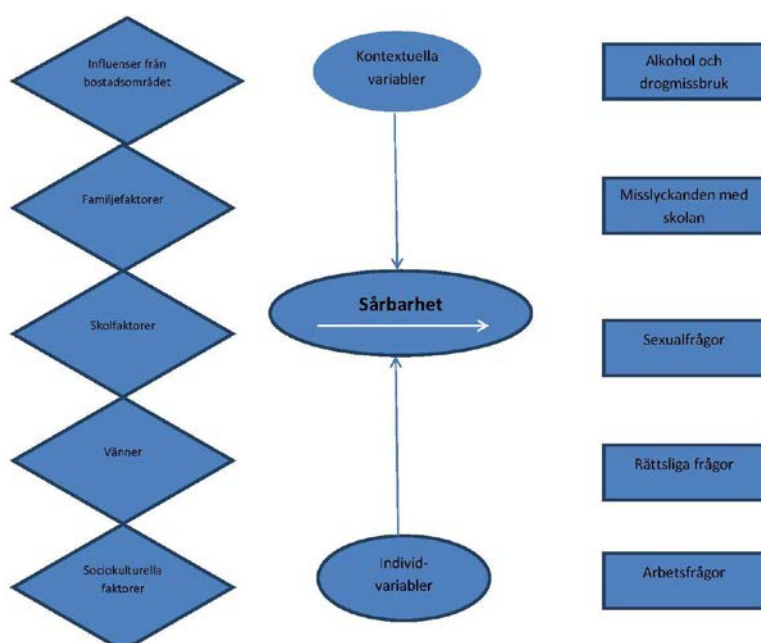
Generellt sett så analyseras föräldrars kunskap om sina barns riskbeteenden baserat på svar från barnen själva. De flesta studier som diskuterar föräldrars kunskap baseras därför på den uppfattning som unga har om sina föräldrars vetskap (R. Laird, Marrero, & Sherwood, 2010).

Professionella bör veta att, enligt EFE-studien, så är mer föräldratillsyn och mer kunskap om vad barnen gör, tillsammans med en restriktiv syn på barns konsumtion, ungas vänner i skolan och deras utveckling av fritidsaktiviteter sammankopplade med en minskad risk för alkohol- och drogbruk.

I kontrast så har unga med förändrat normativt beteende, unga som går i skolor med hög socioekonomisk status eller bor i småstäder en ökad risk för alkohol- och drogbruk.

Föräldrakunskap

Föräldrakunskap syftar till information

Risikfaktorer och skyddande faktorer är skiftande och fungerar som kontextuella variabler på ungas sårbarhet genom att påverka deras riskbeteenden, bl.a. vad gäller bruk och missbruk av droger (se **illustration 1**). Dessa faktors verkan uppstår i en komplex nätstruktur i vilken olika faktorer samverkar vilket varierar deras effekter.

"Vi (föräldrar) oroar oss om allt. Jag oroar mig för att min 17-åriga son går på fester... Jag tror inte att han tar droger, men det skulle inte förvåna mig om han har rökt en joint. Jag har inte vågat fråga honom trots att vi har en nära relation. Han föredrar att gå på fester i småstäder, men gillar inte klubbar. Han går på 'botellons' (men det gör alla, oavsett om du gillar det eller ej. De har inget annat val än att gå. Alla går igenom det stadiet, tyvärr måste vi lida på grund av det) (Mamma från Spanien).

Sektion 2. Kommunikation

Att erbjuda information och diskutera droger är viktigt, men föräldrar behöver veta att detta inte är tillräckligt som preventivt arbete. Unga har idag tillgång till en stor mängd information om olika substanser och ungefär hälften av dem diskuterar droger och risker relaterade till dem med sina föräldrar. Föräldrar måste vara medvetna om att den information de ger kommer att tolkas tillsammans med andra källor som kontext, media, ungdomskulturer och livsstilar, formella och informella normer etc. Därför behöver föräldrar adressera dessa influenser och

NYCKELINFORMATION

Att ge barn tydliga regler för alkoholkonsumtion är mer inflytelserikt än att prata med dem om riskerna med dess användning. (Van der Voorst et al 2005 och 2006)

vara medvetna om att deras barn inte är immuna

mot dem. **Källorna som föräldrar har för att skaffa sig kunskap om sina barn är tre:**

- Den första och viktigaste källan är det som barnen själva berättar, spontant och på eget initiativ.
- Den andra källan är resultatet av föräldrars frågor till sina barn om deras planer, aktiviteter och vänner.
- Den tredje källan är den som uppstår ur föräldrarnas kontroll över sina barn, så att de bara tar del av de aktiviteter som följer de regler som föräldrarna tidigare etablerat.

Dessa källor är inbördes relaterade, vilket gör det möjligt att förändringar i en leder till förändringar i de andra. Således är det känt att en ökning av föräldrarnas krav på information kan leda till att barnen delar med sig mindre av information frivilligt. Även det motsatta kan ske, alltså att barnens motvilja mot att dela med sig av information kan leda till att föräldrarna skapar en

strategi för att skaffa sig mer information eller mer kontroll över barnens beteende (Kerr, et al., 2010; Willoughby & Hamza, 2011).

Det har också upptäckts att om föräldrarna för aktivt försöker få information så kan det ha den paradoxala effekten att deras kunskap minskar på medellång sikt eftersom det kan minska den information som barnen frivilligt delar med sig av och kan ha en negativ effekt på barnens beteendeproblematik (Kerr, et al., 2010; Willoughby & Hamza, 2011).

Det finns en tvåvägsrelation mellan föräldrar och barn som kan förklara utvecklingen av föräldrakunskap.

Källan från vilken information hämtas är väldigt viktig. Det har visat sig att en högre grad av kunskap hos föräldrar är relaterad till mindre beteendeproblem hos barn.

Emellertid så är det på lång och medellång sikt endast spontant tillhandahållen information från barnen som kan öka föräldrarnas kunskap (Kerr, et al., 2010).

Informationen som barnen frivilligt ger sina föräldrar är fundamental och detta bör beaktas i preventionsprogram.

Det verkar som att en tidig uppkomst av beteendeproblem "motiverar" föräldrar att öka sin tillsyn, vilket kan vara ineffektivt eftersom föräldrarna då uppmuntrar "anti-kontroll"-strategier hos barnen vilket minskar mängden av spontan information barnen ger föräldrarna. Denna ordningsföljd visar en viktig sak. Eftersom uppfattningen att barnet är i riskzonen är ett starkt incitament för föräldrars deltagande i preventionsprogram och implementering av tillsynsarbete så bör preventionsprogram innefatta utbildning i tillsynsstrategier för att

"Jag oroar mig för att inte veta, undrar om jag kommer att känna igen när något går fel. Det finns många fall där man ser föräldrar som var ovetande om vad som hände tills situationen blivit allvarlig. Och det är inte alltid att föräldrarna försummar. Så jag vet inte om jag kommer att kunna känna igen en potentiell farlig attityd hos min dotter." (Pappa)

säkerställa positiva effekter.

Redan i en studie från 2003 (Fernandez Hermida, et al., 2003), som använde ett urval av föräldra-barnpar, så visade det sig att föräldrar till barn som brukade alkohol och andra droger tenderade att underskatta deras barns konsumtion samtidigt som de överskattade deras kontroll över dem. 47,1% underskattade tobaksanvändningen och 46,7% alkoholkonsumtionen medan enbart 9% av de föräldrar vars barn brukade cannabis var medvetna om detta. Som det visats i andra studier så är detta samband mellan överskattning av kontroll och underskattning av konsumtion varken ovanligt eller kortlivat (Kerr, et al., 2010).

Om, som beskrivits ovan, den primära källan till föräldrars information om sina barn är från barnens frivilliga delande av information kring vad de konsumerar, var de konsumerar det, med vem de konsumerar det etc., så är det inte förvånande att de föräldrar som etablerar en bra och positiv relation till sina barn får bäst resultat. I motsats till detta, om barnet visar upp tidiga beteendeproblem, negativ attityd eller har en läggning mot föräldrakontroll så försämras kvalitén på föräldrarnas information. Följaktligen så kan ett motstånd hos barnet mot föräldrarnas påverkan leda till att föräldrarna antingen drar sig tillbaka eller blir övernitiska mot sina barn, två sätt som båda är extremt ineffektiva för att få ta del av väsentlig information.

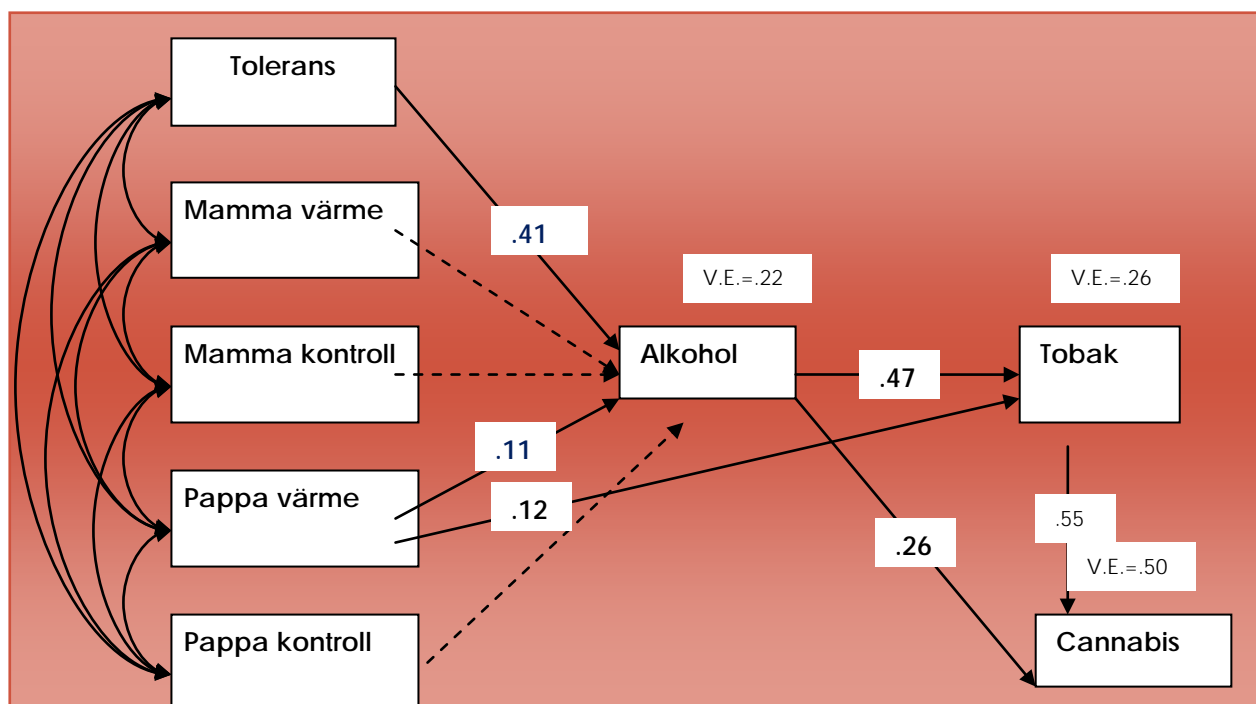
De [mina föräldrar] brukade kontrollera mig mycket när jag var 15-16 år gammal. Jag var tvungen att förtjäna det. Jag kunde se att mina vänner hade rätt [att gå ut] och jag var alltid tvungen att rusa tillbaka hem. Det överväldigade mig. Nu har det förändrats. Jag kan se att yngre människor nu får gå ut (Kvinna, 19 år gammal).

I min by ser jag hur 13-åringar kan gå överallt. Det verkar inte rätt för mig, de är för unga. Häromdagen hittade jag min gymnasielärares dotter festande, hon hade rymt hemifrån för att festa. Hon bad mig helt berusad, att inte berätta för sin mamma. Och hon är bara 12 år gammal ... (Kvinna, 18 år gammal)

Sektion 3. Konflikter mellan föräldrar och barn

Ett av de oftast återkommande ämnena när man pratar med föräldrar om deras barn är hur de ska hantera bestående konflikter eller konfrontationer. Den samlade informationen här illustrerar detta och har som mål att hjälpa föräldrar att tänka igenom detta.

Professionella bör veta att, enligt data från EFE, tonåringar som har en bra skolrelation och praktiserar fritidsaktiviteter som kräver en viss ansträngning, tillsammans med starkare tillsyn från föräldrarna och en restriktiv attityd till konsumtion leder till lägre konsumtion av alkohol och droger bland unga. I motsats så är förändrade beteenderegler och/eller att gå i en skola med hög socioekonomisk status och/eller att bo i småstäder förknippat med en ökad konsumtion av alkohol och droger.

Att sätta upp regler och gränser kräver stor ansträngning från föräldrarnas sida och vissa ser det som en strid utan slut med sina barn. Diskussioner är vanligt under tonåren när unga ska göra uppror mot allt samtidigt som de går igenom perioder av lättretlighet vilket får vissa föräldrar att känna att de har blivit en fiende till sina barn.

Datan i **tabell 3** erbjuder information som angår detta. Den visar ämnen som föräldrar och barn enligt dem själva diskuterar. I så gott som alla ämnen visar det sig att föräldrarna upplever att de diskuterar detta mer än vad barnen gör.

De ämnen som diskuteras minst mellan föräldrar och barn (med procent som också skiljer sig) är "sexuella beteenden", "tobaksbruk", "alkoholkonsumtion" och "cannabisbruk".

Tabell 3: Frågor som diskuteras mellan föräldrar och barn (ofta/alltid) enligt föräldrar och ungdomar.

Problem med...	Föräldrar	Ungdomar
Skolprestationer	71,5%	51,3%
Typ av vänner	44,0%	30,0%
Hushållsarbete	34,5%	30,7%
Användning av Internet	38,8%	25,1%
TV-tittande	20,4%	14,8%
Komma hem senare än väntat	29,1%	22,3%
Klädstil	10,7%	9,3%
Användning av mobiltelefon	15,9%	16,9%
Hur mycket pengar som spenderas	21,6%	24,5%
Sexuella beteenden	6,1%	4,8%
Användning av tobak	9,2%	6,1%
Användning av alkohol	8,0%	5,3%
Användning av cannabis	6,6%	3,4%

Professionella bör framföra till föräldrarna att de bör ompröva sin känsla av skuld över att de återkommande diskuterar med sina barn.

Föräldrar behöver veta att deras barn inte upplever konflikten lika starkt som de gör, för dem är det en normal del av relationen. Dessutom så uppskattar tonåringarna (indirekt) samtal med sina föräldrar eftersom det visar att föräldrarna bryr sig om och engagerar sig i dem. Med andra

ord så tolkar tonåringarna dessa samtal som ett tecken på att föräldrarna bryr sig om dem.

Idag så spenderar unga en stor del av sin fritid utanför hemmet där de utvecklar sina egna intressen och umgås med vänner. Även om de är minderåriga så går många av dem ut och festar på helgerna. Denna tidiga ingång i det rekreationella nattlivet leder till att unga slutar med andra aktiviteter som sker på dagtid och att de spenderar mindre tid med sin familj och mer tid med vänner. Ens vänner är som viktigast och mest inflytelserika under tonåren och de tidiga vuxenåren.

Det är under denna period som drogkonsumtionen börjar. I allmänhet så börjar ungdomar att prova legala substanser som alkohol och tobak när de är 13-14 år gamla och eventuellt andra substanser, som cannabis, när de är 15-16 år (Botvin and Griffin, 2010; EMCDDA, 2011). Efter detta begynnande bruk i tidig ålder så fortsätter vissa att använda droger under sina tonår och sina tidiga vuxenår eller även när de blir ännu äldre. Därför är det väldigt viktigt att fördröja tiden för den initiella konsumtionen eftersom det leder till färre drogrelaterade problem i framtiden (Huurre et al., 2010; Spoth, Trudeau, Gyll, Shin and Redmon, 2009). Föräldrakontroll är nyckeln till att förhindra att deras barn utsätts för olika risker. Det är känt att om föräldrarnas tillsyn över sina barn är svag eller icke-existerande så är det större sannolikhet att barnen kommer att använda droger. Därför är det viktigt att föräldrarna vet om vad deras barn gör, både när de är hemma och när de är ute med vänner, samt att föräldrarna etablerar en god kommunikation med sina barn för att kunna stödja dem när det behövs.

En stor del av föräldrarna vet inte vad deras barn gör när de går på fest eller hänger med sina vänner, eller åtminstone så tolkar de det på sitt eget sätt, för trots att de vet om att droger är lättillgängliga och att deras barns vänner konsumerar så tror de inte att deras barn gör detsamma.

Sektion 4. Familjers preventionsmöjligheter. Föräldraskapsstilar.

Sättet som familjeband utvecklas utgör grunden för relationen förälder-barn. Tillgivenheten kan stärkas genom att utveckla färdigheter att hjälpa barnen, genom skapandet av en god kommunikation mellan förälder och barn samt genom större involvering från föräldern.

I många familjer, särskilt i andra länder, är mamman fortfarande ansvarig för barns uppfostran, något som behöver tas i beaktning eftersom det är nödvändigt att involvera även pappan så mycket som möjligt.

NYCKELINFORMATION

Föräldrarnas tillsyn skyddar mot berusningsdrickande, alkohol och droger (Lee 2012)

Professionella bör veta att föräldrar som har tydliga ståndpunkter mot drogbruk och kontrollerar vilka vänner som deras barn umgås med lyckas bäst med att minimera deras barns och deras vänners drogbruk. Därför behöver vi göra oss av med tron på att föräldrar inte kan påverka sina barns beteenden eller inte kan göra något för att tonåringar ska ändra sig, eftersom vetenskaplig evidens tyder på annat (Copello et al., 2005). Nämligen att föräldrar både har en direkt och indirekt påverkan på eventuellt drogbruk hos sina barn och deras vänner.

Enligt detta perspektiv så kan föräldrar agera genom ett antal olika preventiva åtgärder:

1) **Utföra en lämplig uppfostran.** Det har visat sig att föräldrarnas uppfostransstil har påverkan på barns beteenden. Två faktorer spelar en nyckelroll: kontroll och tillgivenhet. Kontroll refererar till de restriktioner och krav som föräldrar sätter upp medan tillgivenhet handlar om graden av ömhet och uppmuntran som föräldrarna visar barnet. Experter överväger fyra olika uppfostransstilar i enlighet med dessa faktorer.

Uppfostransstilar är relaterade till prevention av den konsumtion som påverkar barn. Även om dessa i sig inte är tillräckliga om de praktiseras isolerat eller enbart i hemmet. Data från EFE illustrerar hur de fungerar:

- **Föräldrars tolerans är den huvudsakliga riskfaktorn** när det kommer till konsumtion.
- **Föräldrakontroll är en preventionsfaktor** om den utövas effektivt, och framförallt utanför hemmet.
- **Det krävs tydliga regler kring vad som ej är tillåtet** för att förhindra konsumtion.
- **Vissa könsskillnader behöver tas i beaktning** vad gäller prevention. Även om uppfostransstilar verkar ha en större preventiv effekt på flickor så har pojkar lättare att övervinna problem om de uppstår.

Enligt data från EFE så fungerar uppfostransstilar på likartade sätt i de sex undersökta länderna. De auktoritativ-demokratiska och förstående-diskuterande stilarna är relaterade till en minskning av problemen, i motsats till effekten av de auktoritativ-repressiva och försummande stilarna. Dessutom visar en nyligen genomförd genomgång (Becoña et al., 2012) att en demokratisk uppfostran är relaterad till lägre konsumtion av både legala och illegala substanser bland barn. Medan den försummande stilen visar en koppling till substansbruk i de flesta studier. När det kommer till den auktoritativa och den omfattande stilen så kan de publicerade studierna inte ge något klart svar om relationen till ökat drogbruk bland barn.

Föräldraskapsstilar (enligt García & García

- **Auktoritativ föräldraskapsstil.** Både förälder som är krävande och känsliga, som accepterar och uppmuntrar den progressiva självständigheten för sina barn. Bibehåller flexibla regler och en öppen kommunikation med barnen. Tar väl hand om barnen och visar dem kärlek. Vid "bestraffning" (påföljd), är den rimlig, och utövar strikt kontroll. Tillämpar en induktiv disciplin, förklarar syftet med regler och visar öppenhet för att diskutera argumenten med dem.
- **Auktoritär föräldraskapsstil** (repressiv). Förälder som etablerar normer med lite deltagande av barnet, förväntar sig att hans/hennes order ska uppfyllas. Utövar en disciplin baserad på påståenden av hans / hennes makt och hans / hennes krav är ofta otillräckliga eller orimliga. Underlåtenhet att följa Regeln innebär stränga straff, fysisk ofta. Kommunikationen är dålig, ej flexibla regler, och oberoende är begränsad. Därför tenderar barnet dra sig tillbaka, ängsligt, rädd, och irriterad och upprätthåller lite socialt umgänge, saknar spontanitet och inre kontroll. Under tonåren, medan flickor tenderar att vara passiva och beroende blir pojkarna upproriska och aggressiva.
- **Förstående föräldraskapsstil** (s.k. tillåtande eller överseende). Kännetecknas av en vilja att resonera gällande barnens regler, visar kärlek och kommunicerar väl med barnen för att främja en förtroendefull relation. Kraven gentemot barnen är motiverade, använder en dialog för att nå enighet och få barnen att uppfylla sina skyldigheter. Barnen måste få ett moget och ansvarsfullt beteende. I utbyte brukar inte användning av tvång eller andra hårda strategier användas när barnen missköter sig. Det leder till oberoende, individualitet och en hög grad av självkänsla.
- **Försumlig föräldraskapsstil** (likgiltig). Förälder som varken sätter gränser eller visar tillgivenhet. Fokuserar på spänningarna i hans/hennes eget liv och har inte tid att ägna sig åt barnen. Om personen dessutom är fientligt inställd till barnen kan de tendera att sedan visa destruktiva impulser och kriminella beteenden.

Det finns tre anledningar som kan förklara varför en övergripande och auktoritativ stil fungerar bäst: i) den erbjuder en bra balans mellan kontroll över och autonomi för den unge, ii) samtalen främjar intellektuell utveckling och social kompetens och iii) värme och tillgivenhet gör barnen mer mottagliga för föräldrarnas uppfostran.

2) Att alltid veta vad barnen gör. Barns utbildning och uppfostran är föräldrarnas ansvar, detta gäller även för att se till att de har tillgång till grundläggande nödvändigheter och att de växer upp till att bli vuxna som fungerar i samhället de lever i. Detta kräver kunskap om de olika stegen i barns utveckling samt de tillhörande behoven i dessa steg. För att kunna utföra detta krävs att föräldrarna förstår skillnaden mellan ”kontroll” och ”ingripande”. Föräldrar bör utöva viss kontroll, större eller mindre beroende på barnets ålder och eventuella problem det står inför, samtidigt som de måste respektera dess privatliv. Därav nödvändigheten att föräldrarna är medvetna om de olika stegen i barnets utveckling.

3) Upprätthålla ett aktivt intresse kring barnens liv.

Detta innebär att visa intresse, omsorg, empati och förståelse för vad barnen känner och gör, ta hänsyn till deras tvivel och oro, och underlätta för samtal. Detta gör det lättare för barnen att fråga föräldrarna om hjälp när de behöver det. Familjen utför de funktioner som krävs för att stävja de sociala faktorer som kan påverka barns drogbruk (Botvin and Griffin, 2010). Därför är varken överdriven kontroll eller likgiltighet passande. Till exempel så är en god relation till skolan och skolarbetet tillsammans med en tillsyn över de aktiviteter som barnet utför skyddande faktorer mot alkohol- och drogbruk.

4) Sätta gränser. Tonåringar måste uppnå självständighet och skapa sig en identitet, detta är en ofrånkomlig process som utvecklas under olika steg. Det är föräldrarnas ansvar att underlätta denna förändring, samtidigt som de måste sätta upp vissa gränser. Under de senaste decennierna har det skett ett livsstilsskifte som innebär att unga oftare är ute och festar till de tidiga morgontimmarna. Detta ökar risken för fylla, rattfylleri, olyckor och osäkert eller ofrivilligt sex. Föräldrar bör vet att tonåringens utveckling mot självständighet och en egen identitet måste åtföljas av en lämplig kontroll, dvs. sätta upp normer och gränser.

Forskningen visar att när föräldrarna har tillsyn över sina barns beteende, uppvisar barnen lägre användning av alkohol, tobak och cannabis (Alati et al, 2010; Chassin et al, 2005; Choquet, Hassler, Morin, och Falissard Chau, 2007, Moore och Segrott Rothwell, 2010). Detta fungerar även för att förhindra såväl som att uppskjuta debutåldern (Velleman et al., 2005). I varje fall är det viktigt att hålla i minnet att den modererande effekten av kontrollen hålls på så rätt nivå som möjligt. Det är känt att när övervakning är överdriven, eller utövas på ett mycket tvingande sätt och gränser är alltför restriktiva, kan det generera uppror och beteendeproblem. Det är där kärlek kommer in i bilden. Under tonåren, även om många pojkar och flickor avvisar uttryck för tillgivenhet, behöver de fortfarande känna närhet av sina föräldrar och uppleva att de har föräldrarnas stöd.

Tabell 4: Skolrelation och studenters berusning (den senaste månaden) eller cannabisbruk (livstid)

Procent av studenter som	Totalt %	Har varit berusade ***		Har använt cannabis***	
		Yes	No	Yes	No
Trivs i skolan	81,8	12,0	70,8	5,0	76,9
Svårt att vara uppmärksam på lektionerna	14,5	25,7	12,6	1,8	12,9
Glömmer bort saker	23,2	6,2	17,0	5,6	9,1
Har problem med att klara av skolarbetet	8,7	3,2	5,5	2,2	10,3

5) Underlätta för barnen att utveckla självkontroll. Självkontroll är en nödvändig egenskap att ha. Detta kräver att lära sig att motstå frestelser och skjuta upp tillfredsställelse. Självkontroll, utlärd inom familjen, är en form av social intelligens som innebär att bättre kunna anpassa sig till sin omgivning på så sätt att bättre självkontroll leder till lägre drogbruk.

6) Uppnå en smidig övergång från tonåren till vuxenlivet. Tidig utveckling är en riskfaktor som behöver ges uppmärksamhet. Bruk av substanser hindrar den psykiska och emotionella utvecklingen och resulterar i uppkomsten av problem inom viktiga områden av livet.

7) Upprätthålla tillräcklig kommunikation med barnen. En tydlig skyddande faktor mot barns drogbruk är att upprätthålla en god kommunikation med dem. Detta förutsätter att familjenormer upprätthålls och att det finns konsekvens mellan vad som sägs och vad som görs. Under tonåren så tenderar kommunikationen mellan förälder och barn att minska eftersom de tillbringar mindre tid tillsammans. Detta leder ofta till en minskning i överföringen av normer och följandet av regler samt av tiden familjen tillbringar tillsammans, tid som skulle innebära en bättre ömsesidig förståelse och delade värderingar. Föräldrar kan utveckla sina kommunikativa färdigheter och förbättra sin preventiva kapacitet genom preventionsprogram som berör detta ämne.

EFE data indikerar att i det svenska urvalet så var det 69% av föräldrarna från Stockholm som deltog i preventiva aktiviteter ordnade i skolan.

8) Påverka vänner och skolkamrater. För unga så är deras vänner och skolkamrater en viktig referensgrupp. De tillbringar majoriteten av sin tid med dessa och utvecklar tillsammans en världsbild som kan vara annorlunda från den de får från föräldrarna och skolan. Bland dessa personer så känner sig tonåringarna säkra och förstådda och får en känsla av att höra hemma i ett sammanhang. Dock så har både familjen och skolan en stor påverkan på denna grupp, eftersom relationen mellan vängruppen, familjen och skolan är mer relevant än vad man tidigare trodde (Kandel, 1996).

9) Upptäcka och, om nödvändigt, behandla vissa riskfaktorer. Åkommor som ADHD, beteendestörningar, misslyckande i skolan och isolering bl.a. behöver behandlas eftersom sådana beteenden ibland är relaterade till drogbruk i tonåren eller ett fortsatt bruk i vuxenlivet (Copello et al., 2005). Andra riskfaktorer relaterade till utbildning och skolprestationer måste också hanteras. Det är ingen händelse att

Spanien, det EU-land som har högst andel av akademiskt misslyckande, också är det land där tonåringar konsumerar mest cannabis och andra illegala droger.

10) Adressera aspekter av barnets utveckling och mognad i skolan och samhället. God studiehantering och inlärningsförmåga är också en nyckel inom prevention. Det är viktigt att beakta studieprestationer eftersom en dålig prestation i skolan kan vara relaterad till drogbruk (Bachman et al., 2008). Se även till att skolan driver ett fungerande preventionsprogram (Faggiano et al., 2008) och att de formella och informella sociala normerna inte uppmuntrar drogbruk, oavsett om det är legalt eller ej. Därav vikten av att se till att prevention sker i olika miljöer (Burkhart, 2011).

11) Problem som påverkar föräldrarna. Ibland är det de som behöver hjälp. Föräldrarna kan stå inför relationsproblem, depressioner, drogbruk eller olika typer av ekonomiska och arbetsrelaterade problem. I synnerhet så är det viktigt att analysera äktenskapliga problem och drogbruk som kan påverka barnets konsumtion. Om dessa problem minimeras så minskas också riskfaktorerna för barnet.

Sektion 5. Familjers preventionsmöjligheter. Extern tillsyn

Organiserade föräldrar

Föräldrasamverkan är en nyckelfaktor eftersom det möjliggör för föräldrar att dela sin oro och sina lösningar på vanliga problem. Dessutom innebär samverkan att föräldrarnas tillsyn stärks eftersom barnen då inte kan använda en vän som alibi eller ursäkt för att dölja aktiviteter som de inte vill att föräldrarna ska få veta något om. Bättre samverkan mellan

föräldrar ökar föräldrarnas kunskap om sina barn samtidigt som det förbättrar deras stödnätverk.

I vissa fall så sker denna kontakt genom de möten och aktiviteter som ordnas genom skolans föräldraorganisering. Det kan också ske genom de mer spontana mötena i samband med att föräldrarna hämtar/lämnar i skolan eller besöker sina barns fritidsaktiviteter. Men även om föräldrarna ofta rör sig i samma kretsar och områden så är det få av dem som etablerar "strategiska" relationer med andra föräldrar vilket innebär en förlorad möjlighet att utöva en effektiv tillsyn för att minska de risker som påverkar tonåringar.

Samverkan mellan föräldrar ger flera fördelar. Föräldrar lär sig mer om uppfostran, de får stöd vid konflikthantering och upptäcker fler möjligheter att lösa problem som uppstår etc. Men detta är en underutnyttjad resurs, både virtuellt (genom hemsidor och bloggar) och fysiskt (genom skolan, familjeorganisationer och fritidsaktiviteter).

"De [barnen] måste acceptera små frustrationer, måste acceptera att föräldrar säger att de fortfarande inte tillåter dem att dricka alkohol. Men problemet är att föräldrar har kontrollen hemma men hur ser det ut därute? Vad finns därute? De vet inte vad de gör."
"(Pappa)

NYCKELINFORMATION

Initiering av droganvändning är en social process.

Föräldraskapsstilen i ungdomarnas vänners hem spelar en viktig roll (Cleveland 2012).

Tabell 5: Föräldrar som ringer andra föräldrar när barnen går på fest till en väns hus

Barnets ålder	≤13	14-15	≥16
Ja, jag ringer	43,5	44,0	27,6
Mitt barn går inte på fester	37,7	32,1	27,6

Enbart 65% av föräldrarna håller aktiv kontakt med föräldrarna till deras barns vänner för att kunna hålla bättre koll på barnen. **Denna siffra varierar med barnens ålder, ju äldre barnen blir, desto lägre sjunker den. Att föräldrar håller kontakt med varandra har visat sig vara en skyddande faktor mot både fylleri och cannabisbruk.** Ett enkelt telefonsamtal när barnet är hemma hos en annan familj fyller många funktioner: det försäkrar att barnet är där, låter föräldern få reda på vilka aktiviteter som planeras och huruvida dessa kommer ske under de andra föräldrarnas tillsyn, det erbjuder också föräldrarna att jämföra vilka regler och gränser som de sätter. När det rör tillsyn utanför hemmet så måste även nya teknologier tas i beaktning för att förhindra barn att besöka sidor med oönskat innehåll eller för att undvika att de exponerar sig för mycket på sociala nätverk.

Föräldrar i skolan

Det är viktigt att föräldrar upprätthåller en relation till skolan för att hjälpa barnen att anpassa sig och stödja deras socialiseringsprocesser och personliga utveckling. Lärare har nuförtiden en grundläggande roll i barns socialiseringsprocess. Därför behöver föräldrar interagera med lärare och studenter för att skapa en undervisningsmiljö där gemensamma projekt kan utvecklas. Även om denna ansats har visat sig väldigt framgångsrik i andra länder så ses den i Spanien fortfarande som en utopi.

Det sägs ofta att föräldrar inte har tillräckligt med tid att spendera med sina barn, än mindre gå på regelbundna möten med lärare, om det inte finns speciella skäl som kräver en högre närvaro. I motsats till detta så spenderar ungdomar mycket av sin tid i skolan och det är även där som de oftast umgås med sina vänner. Det är därför viktigt att upprätthålla en regelbunden kontakt med lärare och annan skolpersonal eftersom de kan vara de första som upptäcker beteendeproblem, drogbruk eller dåligt sällskap.

Föräldrar i samhället

Förutom att vara i skolan så utför ungdomar många andra aktiviteter på sin fritid. I denna ålder behöver de vara fysiskt aktiva och har en stor inlärningsförmåga, samtidigt som de går igenom påtagliga fysiska och emotionella förändringar som de måste lära sig att hantera och acceptera.

De aktiviteter som unga utvecklar är grundläggande för prevention. Många av dessa aktiviteter äger rum i en miljö där föräldrar kan utöva inflytande. Genom fritidsaktiviteter så kommunicerar unga med varandra, knyter an och skapar gruppidentiteter där de delar kultur och stimulanser. Dessa aktiviteter utgör en lärandeprocess och ger de unga nya färdigheter som, trots att de strider mot vad de lärt sig hemma eller i skolan, kan utöva ett starkt inflytande över dem och deras riskbeteenden.

Föräldrar bör ha vetskap om att deras involvering i sina barns aktiviteter fungerar som en skyddande faktor. Detta innebär både att anordna aktiviteter som hela familjen kan delta i samt att se till att veta vad barnen gör, var och med vilka, när de inte är hemma. Självfallet kan ingen veta exakt vad någon annan gör hela tiden, men mycket information kan införskaffas genom att ha en god kommunikation med barnet, genom att bjuda in dennes vänner att spendera tid i ert hem och genom att skapa nära relationer med

föräldrar till barnets vänner och personal på skolan. När relationen förälder-barn är öppen och föräldrarna känner barnets vänner, deras föräldrar och lärare så är också kommunikationen bättre. Att sätta upp regler och gränser underlättar relationen till barn eftersom de då vet vad som gäller.

Tabell 6: Huvudsakliga verksamheter som övas regelbundet (dagligen/veckovis) av tonåringar för nöjes skull utanför skoltid	Total %
Användning av Internet for nöjes skull (chats, musik, spel etc.)	66,1
Aktivt deltagande i sport eller idrott	83,1
Umgås med vänner ute (köpcentra, gator, parker, osv.)	53,5
Konstnärliga hobbies (spela ett instrument, sång, teckning, skriva)	43,4
Spela datorspel	59,3
Läsa böcker för nöjes skull (andra än skolböcker)	37,6
Gå ut på kvällarna (bar, pub, klubb, party)	19,0
Spela på spelautomat (för att vinna pengar)	2,4

Enligt resultat från EFE-studier är vissa fritidsaktiviteter relaterade till bruk av substanser medan andra inte är det. Detta behöver inte betyda att dessa aktiviteter fungerar som riskfaktorer eller skyddande, men föräldrar bör vara medvetna om denna koppling och kontrollera de aktiviteter som är relaterade till konsumtion samtidigt som de uppmuntrar aktiviteter som inte är relaterade till drogbruk.

Fritidsaktiviteter relaterade till alkohol- och drogbruk:

- Internetanvändning (chat, musik, spel)
- Hänga med vänner
- Gå ut på kvällarna (klubb, kafé, fest etc.)
- Spela på spelautomater

Fritidsaktiviteter som inte är relaterade till alkohol- och drogbruk:

- Deltagande i sport eller idrottsaktiviteter
- Konstnärliga hobbies (spela instrument, sjunga, måla, skriva)
- Läsa böcker

Betydelsen av föräldrar är tydlig inte bara i barndomen utan även i tonåren, och även över de värderingar och mål

som ungdomar kommer att ha i sitt framtida liv som vuxna (Velleman et al., 2005).

Vad bör professionella framföra till föräldrar?

- Att föräldrar spelar en viktig roll i sina barns val av vänner (Velleman et al., 2005).
- Att även om det verkar komplicerat så fungerar tillsynstaktiker som att hålla kontakt med föräldrar till deras barns vänner för att utbyta erfarenheter, strategier och information. Många föräldrar använder denna resurs när deras barn är små, men överger den när barnen kommer in i tonåren, trots att det är den period då deras tillsyn behövs som mest eftersom det är då som barnen börjar konsumera. Därför behöver professionella uppmuntra föräldrar att fortsätta med sin tillsyn.
- Föräldrar som agerar kollektivt och sätter gemensamma regler och gränser och delar strategi erhåller säkerhet i sitt arbete och får en bättre lärandeprocess kring strategier anpassade till barnens ålder.

De externa tillsynsmetoderna som föräldrar kan utveckla är en del av vad som kallas ”environmental prevention”. Denna dimension är den mest ambitiösa, komplexa och viktiga bland preventiva åtgärder. Framgång inom detta område skulle styrka familjens roll i samhällskonstruktionen. Miljöprevention är, för att uttrycka det enkelt, att ingripa mot de faktorer som främjar drogbruk, t.ex. reklam, positiva drogbudskap i media, slapphet i brottsbekämpningen, brist på engagemang för att se till att de miljöer där ungdomar vistas är hälsosamma och dåligt främjande av positiva sociala värderingar.

Ny informationsteknologi (IT)

En av de största förändringarna under senare tid är uppkomsten av de nya teknologier som ofta benämns informationsteknologier (IT). Ungdomar har växt upp med nya teknologier som mobiltelefoner och med internet som en del av vardagen. Dessa teknologier, som främjar en snabb och direkt kontakt, har utvecklats snabbt under de senaste åren. Detta har lett till att föräldrar känner att de har hamnat flera år efter tekniken i sin hantering av dessa, medan barnen har inkorporerat dem i alla delar av sina liv: skolan, fritiden, vänskapsrelationer etc. Därför har korrekt kontroll och hantering av IT blivit en nödvändig kunskap för föräldrar. Förutom att kunskap om hur dessa teknologier hanteras innebär ett verktyg för att hantera familjerelationer så ger det också föräldrar en möjlighet att bättre förstå hur deras barns verklighet ser ut samt hur de ser på och relaterar till världen.

Att ha barn innebär en utmaning att kunna röra sig in i framtiden tillsammans med dem, om inte så lämnas de ensamma och oskyddade. Detta innebär att inkorporera ny teknologi i vardagen, inte bara för att hindra barn från att missbruka den, utan även för att kunna kommunicera och interagera med barnen på deras nivå. Ny teknologi kan också tillgängliggöra information om barn och preventionsprogram vilket kan hjälpa till med att förstå vad som behöver göras innan eventuella problem uppstår.

En relevant aspekt som fortfarande är underutvecklad är användningen av IT för preventionsarbete eller att föräldrar använder IT för att utveckla sociala stöd- och mobiliseringsnätverk. Informationsteknologi erbjuder en unik möjlighet för föräldrar att kommunicera i realtid och hjälpa varandra med problem. Här spelar professionella en nyckelroll som underlättare av den processen.

Självförtroende förankrat i närmiljön. Upplevelsen av att tillhöra en gemenskap.

Föräldrar bör lära sina barn om den dubbla upplevelsen av att utvecklas som individer samtidigt som man är del av en grupp. Vardera av dessa dimensioner förstärker den andra och båda är nödvändiga. Under tonåren så är gruppdimensionen väldigt viktig och det är under tonåren även nödvändigt att hitta en balans mellan att vara en individ och att bli en medborgare. Den tillit som visas mot andra är en måttstock på hur integrerad individen är i samhället.

Tillit till institutioner

Under EFE-studien så tillfrågades tonåringar om deras tillit till professionella från olika yrken som har samband med deras välmående (doktorer, lärare, poliser, politiker) samt till folk i deras grannskap. Resultaten visar på ett samband mellan tillit och konsumtion, där de som har lägst konsumtion också har högst tillit.

Det är viktigt att föräldrar och professionella tar denna information i beaktning och inkorporerar den i det preventiva arbetet. Självförtroende är relaterat både till erkännande och respekt för sociala normer kring samlevnad samt i försvaret av gemensamma egendomar.

Tabell 7: Ungdomars förtroendenivå. Jag kan lita på ...		Total %
Professionell a	min doktor	74,5
	min lärare	76,8
	polisen	75,4
	Medlemmar av regeringen	24,3
Bostadsområde t	man kan lita på människor i den här stadsdelen	72,2
	Jag bor i ett väl sammansvetsat område	42,8
	Folk som bor här är beredda att hjälpa sina grannar	63,8

"Vi öppnade ett Facebook-konto inte att kontrollera våra barn men att lära oss om det. En grupp föräldrar tänkte att om vår dotter ville vara där, bör vi förutse och utforska vad som pågick. Så vi skapade ett konto för gruppen. Vi gjorde det för att lära oss om det, att undersöka vad det handlade om, för i andra frågor som alkohol och droger, vet vi, mer eller mindre, saker, men om ny teknik var vi tvungna att lära oss om dem ". (Förälder, Spanien)

Avslutningsvis: om prevention är så viktigt varför är det inte fler familjer som deltar i dessa program?

Preventionsprogram erbjuder ofta moduler specifikt framtagna för att främja implementeringen av tillsyn och strategier för att övervaka mer effektivt. Dock så är bristen på föräldrars engagemang i dessa program oftast ett av de största problemen (Alhalabí-Díaz et al., 2006). Föräldrar är ofta motvilliga mot att delta i preventionsprogram, föräldrar till barn som uppvisar fler problem är de som är minst involverade (Hill, Goates, & Rosenman, 2010). Som vi har sett så är det föräldrar till barn med konsumtionsproblem som har den sämsta uppfattningen av verkligheten.

Andra föräldrar visar inget intresse för att motverka drogbruk eller andra relaterade risker eftersom de inte anser att det är problem som påverkar deras barn eller familj, utan något som enbart drabbar andra. Dessa föräldrar bör informeras om två saker:

Sannolikheten att barn ska konsumera är lägre bland de vars föräldrar agerar för att förhindra detta och engagerar sig i preventiv verksamhet.

För att få reda på vad våra barn gör så behöver vi bara titta på den grupp av tonåringar som de interagerar med. Att skydda och hålla effektiv tillsyn över dem kräver handlande i både samhället och den individuella sfären, både i och utanför hemmet.

Referenser

- Alati, R., Maloney, E., Hutchinson, D. M., Najman, J. M., Mattick, R. P., Bor, W. y Williams, G. M. (2010). Do maternal parenting practices predict problematic patterns of adolescents alcohol consumption? *Addiction*, *105*, 872-880.
- Alhalabí-Díaz, S., Secades-Villa, R., Perez, J. M. E., Fernandez-Hermida, J. R., Garcia-Rodriguez, O., & Crespo, J. L. C. (2006). Family predictors of parent participation in an adolescent drug abuse prevention program. *Drug and Alcohol Review*, *25*(4), 327-331. doi: 10.1080/09595230600741149
- Bachman, J. G., O'Malley, P. M., Schulenberg, J. E., Johnston, L. D., Fredman-Doan, P. y Messersmith, E. E. (2008). *The education-drug use connection*. Nueva York: Lawrence Erlbaum Associates.
- Becoña E, Martínez U, Calafat A, Juan M, Fernández-Hermida JR, Secades-Villa R. (2012) Parental styles and drug use: A review. *Drugs: education, prevention and policy*, *19* (1), 1-10. DOI: 10.3109/09687637.2011.631060
- Burke, J. D., Pardini, D. A., & Loeber, R. (2008). Reciprocal relationships between parenting behavior and disruptive psychopathology from childhood through adolescence. *J Abnorm Child Psychol*, *36*(5), 679-692. doi: 10.1007/s10802-008-9219-7
- Burkhart, G. (2011) Environmental drug prevention in the EU. Why is it so unpopular? *Adicciones*, 2011 · Vol. 23 Núm. 2 · Págs. 87-100
- Calafat, A., Juan, M. y Duch, M. A. (2009). Intervenciones preventivas en contextos recreativos nocturnos: revisión. *Adicciones*, *21* (4), 387-414.
- Calafat, A., Juan, M., Becoña, E., Castillo, A., Fernández, C., Franco, M., Pereiro, C. y Ros, M. (2005). El consumo de alcohol en la lógica del botellón *Adicciones*, *17* (3), 193-202.
- Chassin, L., Presson, C. C., Rose, J., Sherman, S. J., Davis, M. y Gonzalez, J. L. (2005). Parenting style and smoking-specific parenting practices as predictors of adolescent smoking onset. *Journal of Pediatric Psychology*, *30*, 333-344.
- Choquet, M., Hassler, C., Morin, D., Falissard, B. y Chau, N. (2007). Perceived parenting styles and tobacco, alcohol and cannabis use among French adolescents: gender and family structure differentials. *Alcohol & Alcoholism*, *43*, 73-80.
- Cleveland, M.J.; Feinberg, M.E., Osgood, D.W., & Moody, J. (2012) Do Peers' Parents Matter? A New Link Between Positive Parenting and Adolescent Substance Use. *J. Stud. Alcohol Drugs*, *73*, 423-433.
- Copello, A. G., Velleman, R. D. B. y Templeton, L. J. (2005). Family interventions in the treatment of alcohol and drug problems. *Drug and Alcohol Review*, *24*, 369-385.
- Crouter, A. C., & Head, M. R. (2002). Parental monitoring and knowledge of children. In M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting: Vol. 3: Being and becoming a parent (2nd ed.)*(pp. 461-483). Mahwah, N.J.: Erlbaum.
- Dishion, T. J., & McMahon, R. J. (1998). Parental monitoring and the prevention of child and adolescent problem behavior: a conceptual and empirical formulation. *Clin Child Fam Psychol Rev*, *1*(1), 61-75.
- Faggiano, F., Vigna-Taglianti F (2008) Drugs, Illicit –Primary Prevention Strategies. *International Encyclopedia of Public Health*, First Edition , vol. 2: 249-265
- Fernandez Hermida, J. R., Secades Villa, R., Vallejo Seco, G., & Errasti Perez, J. M. (2003). Evaluation of what parents know about their children's drug use and how they perceive the most common family risk factors. *J Drug Educ*, *33*(3), 337-353.
- Fernández-Hermida JR, Calafat A, Becoña E, Tsertsvadze A and Foxcroft DR. (2012) Assessment of Generalizability, Applicability, and Predictability (GAP) for evaluating external validity in studies of universal

family-based prevention of alcohol misuse in young people: systematic methodological review of randomized controlled trials. *Addiction*, DOI: 10.1111/j.1360-0443.2012.03867.x.

Gosselt, J.F., Van Hoof, J.J. and De Jong DT (2012), Why should i comply? Sellers' accounts for (non-) compliance with legal age limits for alcohol sales. In *Substance Abuse Treatment, Prevention, and Policy*, 7:5 <http://www.substanceabusepolicy.com/content/7/1/5>

Green, A. E., Bekman, N. M., Miller, E. A., Perrott, J. A., Brown, S. A., & Aarons, G. A. (2011). Parental awareness of substance use among youths in public service sectors. *J Stud Alcohol Drugs*, 72(1), 44-52.

Griffin, K. W. y Botvin, G. J. (2010). Evidence-based interventions for preventing substance use disorders in adolescents. *Child and Adolescent Psychiatry Clinic of North America*, 19, 505-526.

Hibell, B., Guttormsson, U., Ahlström, S., Balakireva, O., Bjarnason, T., Kokkevi, A., Kraus, L. (2009) The 2007 ESPAD Report. Substance Use among Students in 35 European Countries. The Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs (CAN). www.espad.org

Hill, L. G., Goates, S. G., & Rosenman, R. (2010). Detecting selection effects in community implementations of family-based substance abuse prevention programs. *American Journal of Public Health*, 100(4), 623-630.

Hughes K, Quigg Z, Bellis M, Calafat A, Van Hasselt N, Kosir M, Voorham L, Goossens F, Duch M and Juan M . (2012) Drunk and Disorganized: Relationships between Bar Characteristics and Customer Intoxication in European Drinking Environments. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 9 (11) , doi: 10.3390/ijerph9114068.

Hughes, K., Quigg, Z., Eckley, L., Bellis, M., Jones, L., Calafat, A., Kosir, M. & Van Hasselt, N. (2011) Environmental factors in drinking venues and alcohol-related harm: the evidence base for European intervention *Addiction*, 106 (Suppl. 1), 37–46. doi:10.1111/j.1360-0443.2010.03316.

Huure, T., Lintonen, T., Kaprio, J., Paldonen, M., Marttunen, M. y Aro, H. (2010). Adolescent risk factors for excessive alcohol use at age 32 years. A 16-year prospective follow-up study. *Social Psychiatry Epidemiology*, 45, 125-134.

Kandel, DB (1996) The parental and peer contexts of adolescent deviance: An algebra of interpersonal influences *Journal of Drug Issues*, 26, 289-315)

Kerr, M., & Stattin, H. (2003). Parenting of adolescents: Action or reaction? In A. C. Crouter & A. Booth (Eds.), *Children's influence on family dynamics* (pp. 121-151). Mahwah, N.J.: Erlbaum.

Kerr, M., Stattin, H., & Burk, W. J. (2010). A reinterpretation of parental monitoring in longitudinal perspective. *Journal of Research on Adolescence*, 20, 39-64.

Laird, R. D., Pettit, G. S., Bates, J. E., & Dodge, K. A. (2003). Parents' monitoring-relevant knowledge and adolescents' delinquent behavior: evidence of correlated developmental changes and reciprocal influences. *Child Dev*, 74(3), 752-768.

Laird, R., Marrero, M. D., & Sherwood, J. K. (2010). Developmental and interactional antecedents of monitoring in early adolescence. In V. Guilamo-Ramos, J. Jaccard & P. Dittos (Eds.), *Parental monitoring of adolescents: Current perspectives for researchers and practitioners* (pp. 39-66). New York: Columbia University Press.

Lee, R. (2012) Community Violence Exposure and Adolescent Substance Use : Does Monitoring and Positive Parenting Moderate Risk in Urban Communities? *Journal of Community Psychology*, 40 (4), 406-421. Doi: 10.1002/cop.20520

Moore, G. F., Rothwell, H. y Segrott, J. (2010). An exploratory study of the relationship between parental attitudes and behaviour and young people's consumption of alcohol. *Substance Abuse Treatment, Prevention, and Policy*, 5, 6.

OEDT (2010) encuesta estatal sobre uso de drogas en estudiantes De enseñanzas secundarias (ESTUDES), 1994-2008. Bajada de <http://www.pnsd.msc.es/Categoria2/observa/pdf/Estudes2008.pdf>

Oliva, A. y Parra, A. (2004). Las relaciones familiares y sus cambios durante la adolescencia. En E. Arranz, *Familia y desarrollo psicológico* (pp. 97-123). Madrid: Pearson Educación.

Racz, S. J., & McMahon, R. J. (2011). The relationship between parental knowledge and monitoring and child and adolescent conduct problems: a 10-year update. *Clin Child Fam Psychol Rev*, 14(4), 377-398. doi: 10.1007/s10567-011-0099-y

secades Villa, R., & Fernández Hermida, J. R. (2002). Factores de riesgo familiares para el uso de drogas: Un estudio empírico español. In J. R. Fernández Hermida & R. Secades Villa (Eds.), *Intervención familiar en la prevención de las drogodependencias*. Madrid: Ministerio del Interior. Secretaría General Técnica. Plan Nacional sobre Drogas

Spoth, R., Trudeau, L., Guyll, M., Shin, Ch. y Redmond, C. (2009). Universal intervention effects on substance use among young adults mediated by delayed adolescent substance initiation. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 77, 620-632.

Sumnall, H., Bellis, M., Hughes, K., Calafat, A., Juan, M. and Mendes, F. (2010). A choice between fun or health? Relationships between nightlife, substance use, happiness and mental well-being. *Journal of Substance Use*, 15(2): 89–104.

Van Der Vorst, H., Engels, R., Meeus W., Dekovic M., Van Leeuwe J. (2005) The role of alcohol-specific socialization in adolescents' drinking behavior. *En Addiction* 100: 1464-1476

Van der Vorst, H.; Engels, R.C.M.E; Meeus, W; and Dekovic, M. (2006) The impact of alcohol-specific rules, parental norms about early drinking and parental alcohol use on adolescents' drinking behavior. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 47(12):1299–1306,

Velleman, R. D. B., Templeton, L. J. y Copello, A. G. (2005). The role of the family in preventing and intervening with substance use and misuse: A comprehensive review of family interventions, with a focus on young people. *Drug and Alcohol Review*, 24, 93-109.

Williams, R. J., McDermitt, D. R., Bertrand, L. D., & Davis, R. M. (2003). Parental awareness of adolescent substance use. *Addict Behav*, 28(4), 803-809. doi: S0306460301002751.

Willoughby, T., & Hamza, C. A. (2011). A longitudinal examination of the bidirectional associations among perceived parenting behaviors, adolescent disclosure and problem behavior across the high school years. *J Youth Adolesc*, 40(4), 463-478. doi: 10.1007/s10964-010-9567-9

Vår uppriktiga tack till de skolor, elever, föräldrar och sociala institutioner som samarbetat i EFE-projektet i Stockholm.

FÖRFATTARE:

Elisardo Becoña – IREFREA, ES,
 Angelina Brotherhood – LJMU, UK,
 Amador Calafat – IREFREA, ES,
 Ladislav Csemy – CUNI, CZ,
 Mariàngels Duch – IREFREA, ES,
 Roman Gabrhelik – CUNI, CZ,
 Camilla Jalling – STAD, SE,
 Montse Juan – IREFREA, ES,
 Lucie Jurystova – CUNI, CZ,
 Elisabeth Karlsson-Rådelius – STAD, SE,
 Matej Kosir – UTRIP, SI,
 Catia Magalhaes – IREFREA, PT,
 Fernando Mendes – IREFREA, PT,
 Rosario Mendes – IREFREA, PT,
 Mats Ramstedt – STAD, SE,
 Eva Skärstrand – STAD, SE,
 Harry Sumnall – LJMU, UK,
 Sanela Talic – UTRIP, SI

Medverkande institutioner

PNSD

Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas

<http://www.pnsd.msc.es/>

EPA- EU

European Parents Association

<http://www.epa-parents.eu/>

EMCDDA-EU

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction

<http://www.emcdda.europa.eu/>